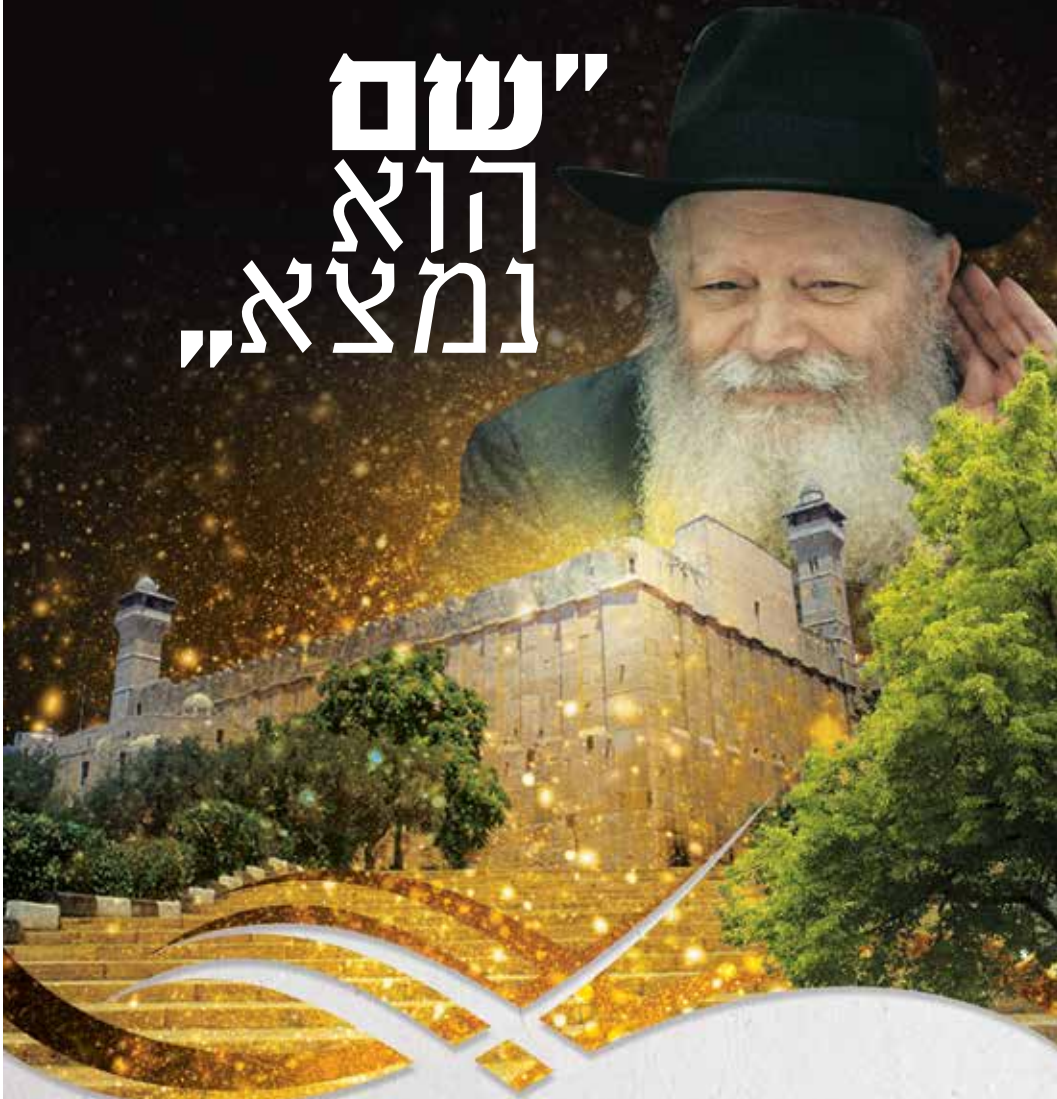

"שם הוא נמצא"

תשורה למשתתפי שבת חיי שרה בחברון
תשע"ח

שם

הוא נמצא

ליל שמיני עצרת שנת תשל"ז, ההקפות בבית מדרשו של הרבי מליובאוויטש בברוקלין בעיצומם. השמחה מרקעת שחקים ולפתע, לפני תחילת ההקפה החמישית מבחינים החסידים שהרבי עומד לדבר. מיד משתרר שקט מוחלט ב770 והקהל שומע מהרבי את המילים הבאות:

"עכשיו הזמן גרמא לערוך הקפות בחברון עיר האבות."

השמחה אצל הרבי בזמן ההקפות היתה עצומה ובלתי ניתנת לתיאור. היתה זאת עת רצון מיוחדת, ולפעמים היה הרבי מקדיש את תשומת הלב במהלך אחת ההקפות לענין מסוים העומד על הפרק שאותו רצה הרבי לתקן. הרבי השתדל בפעולה רוחנית - באמצעות השמחה האדירה עם החסידים - לשנות לטובה את המצב עליו דובר. כך היה גם במהלך ההקפה המיוחדת של חברון.

אהבתו העזה ודאגתו של הרבי לישוב היהודי בחברון ידועה לכל. מאז סיומה של מלחמת ששת הימים החל הרבי לעודד את ההתיישבות ביהודה ושומרון ובמיוחד בירושלים העתיקה ובחברון. בתקופה הראשונה לאחר המלחמה פעל הרבי בעיקר בערוצים חשאיים. בשיחות פרטיות (יחידויות) עם אנשים בעלי השפעה השתדל הרבי לשכנע את מערכת השלטון הישראלית בחשיבותה של ההתיישבות. הוא כתב מכתבים (שרובם נדפסו בשנים האחרונות בסדרת אגרות קודש) והעביר מסרים לראשי הממשל ולאישי מפתח בציבור והפציר בהם לקדם ולעודד את ההתיישבות היהודית בחברון.

בחלוף הזמן, כשנראה היה שהפעילות החשאית אינה מניבה תוצאות החל הרבי לדבר על המצב בחברון בפומבי. הרבי לא יכול היה להבליג יותר על המצב והוא החל לזעוק את זעקת ההתיישבות בחברון בקול גדול. הרבי דיבר פעמים אין ספור על אזלת ידה של הממשלה בנושא ההתיישבות והפעיל את כל כוח השפעתו כדי לנסות ולשנות את המציאות בעיר האבות.

בשנת תשל"ז, כמעט עשר שנים (!) אחרי שחרורה של חברון התרכז הישוב היהודי בקרית ארבע, אך בחברון העתיקה עצמה עדיין לא התיירו ליהודים לגור. בערב יום כיפור של אותו שנה התפרעו הערבים במערת המכפלה והשחיתו ספרי תורה ותשמישי קדושה. בעקבות המאורעות נסגרה מערת המכפלה ובאותה שנה יהודי קרית ארבע לא הורשו לערוך את ההקפות במערת המכפלה כמנהגם בכל שנה.

הרבי דיבר על המצב בחברון בכמה הזדמנויות באותו חודש תשרי, הוא דרש לפתוח את מערת המכפלה ליהודים ואמר שיהודים מוכרחים להכריז קבל עם ועולם שמערת המכפלה שייכת אך ורק לעם ישראל. הדברים הגיעו לשיא כשהרבי הכריז במהלך ההקפות שעכשיו יערכו את ההקפות בחברון אצלו בבית המדרש!
וכך אמר אז הרבי:

"על פי תורת הבעל שם טוב במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא, ולכן, מכיוון שיהודים רוצים לערוך הקפות בחברון, ממילא הם נמצאים שם".

את המילים **"שם הוא נמצא"** אמר הרבי בקול אדיר, ואלה שזכו להיות באותו מעמד מספרים שההתרגשות בקהל היתה עצומה. התחושה היתה שהרבי הולך לעשות מעשה שישפיע על המתרחש בעיר האבות.

אלפי החסידים האזינו בקשב רב לכל מילה שיצאה מפיו של הרבי והוא הוסיף ואמר: **"השמחה שנשמח כאן (שרוצים לערוך בחברון וממילא נמצאים שם) תפעל על חברון ועל כל ארץ ישראל, שנוכל לראות בגלוי שניתנו לעם ישראל באופן של ברית עולם לדורי דורות".**

בהמשך אמר הרבי שהיות וחברון היא עיר הלויים, הוא מבקש מכל הלויים הנמצאים במקום ללכת להקפה לכבוד חברון. הרבי הורה להם לנגן את מארש הניצחון המפורסם - **"מארש נפוליון"**, וללכת להקפה כדי:

"להכריז בגלוי ולעין כל שהקב"ה, מלך העולמים, נתן את חברון ללוויים, ולאף אחד מלבדם אין שליטה ובעלות בחברון"

להקפה זו הזמין הרבי את שגריר ישראל באו"ם דאז ולימים נשיא המדינה, חיים הרצוג. הרבי פנה אליו באומרו: "הרי אתה לוי, אז תתבע את זכותך על מערת המכפלה!" הרבי הורה לחיים הרצוג שבמוצאי החג יצלם באנגלית ובשאר השפות את הפסוקים בפרשת חיי שרה המדברים על קניית מערת המכפלה ע"י אברהם אבינו ויחלק את הצילומים לכל הנציגים באו"ם. חיים הרצוג אכן קיים את בקשת הרבי.

בסיום חודש תשרי הטיל הרבי שליחות מיוחדת על חסידיו שחזרו לארץ הקודש. הרבי הורה להם לערוך שוב הקפות בחברון ובכותל המערבי. מאות מחסידי חב"ד הגיעו למערת המכפלה מכל רחבי הארץ בחודש מרחשוון תשל"ז, ובריקודי שמחה מרקיעי שחקים הם השלימו את אותם "הקפות שמיימיות" שהחלו בחצר הרבי.

סיפור ההקפה המיוחדת של חברון בבית מדרשו של הרבי מהווה דוגמה אחת מתוך פעמים רבות בהם השתדל הרבי למען העיר חברון במהלך כל שנות נשיאותו. יחסו המיוחד של הרבי לחברון הינו המשך לקשר יוצא הדופן של אדמו"רי חב"ד לדורותיהם לעיר האבות.

רבי דוב בער, בנו וממשיכו של בעל התניא המכונה בפי חסידים "האדמו"ר האמצעי" היה הראשון מאדמו"רי חב"ד שהשקיע ממון ועמל רב ברכישת בתים בחברון ואף עודד את החסידים לעבור ולהתגורר בעיר. ומאז, דאגו הרביים של חב"ד לפיתוחה של חברון בגשמיות ורוחניות באמצעות רכישת נחלות, הקמת מוסדות תורה וחסד ועוד.

למתבונן בנושא הזה היום ממרחק השנים, קשה שלא להבחין בכך שעניינם הצופיות למרחוק של אדמו"רי חב"ד סייעו רבות להקמתו המחודשת של הישוב היהודי בחברון של ימינו. המאמצים הכבירים של האדמו"רים לרכוש את המבנים בימים ההם נשאו פירות בדורינו, כשאנשי הישוב היהודי העמיקו את האחיזה בשטח - למרות כל הקשיים המוערמים על ידי השלטונות - גם בנחלות של אדמו"רי חסידי חב"ד.

גם הנחלה עליה מדובר רבות לאחרונה המכונה "רובע חזקיה" היא נחלה הנמצאת בבעלותם החוקית של אדמו"רי חב"ד הרבי רבי שלום דובער, הרבי הרש"ב, ובנו הרבי יוסף יצחק שניאורסון הידוע בשם הרבי הרי"צ.

הקשר ההדוק בין אדמו"רי חב"ד וחברון מתבטא באוצר בלום של דברי תורה, מכתבים, סיפורים ומסמכים היסטוריים וקצרה היריעה כאן לסקור נושא זה במלואו.

במסגרת חוברת זאת המוגשת כשי למשתתפי שבת חיי שרה - שבת חברון, בחרנו ארבעה קטעים מיוחדים מתוך האוצר הגדול.

- א. קטע משיחת הרבי פרשת ויצא שנת תשכ"ט - בענין יחסו המיוחד של האדמו"ר האמצעי לחברון.
- ב. אגרת של האדמו"ר האמצעי על חשיבותה הרוחנית והגשמית של חברון.
- ג. קטע משיחת הרבי בהתוועדות ד' חשון תשל"ז על הצורך להכריז שמערת המכפלה שייכת לעם ישראל.
- ד. שיחת הרבי בה הוא מבאר את ענינו של המזבח שבנה אברהם אבינו בחברון.

תודתינו נתונה לוועד הנחות בלה"ק, להוצאת הספרים קה"ת ולאירגון תורת חב"ד לבני הישיבות על הרשות לצלם את הקטעים הללו מתוך הספרים.

בית חב"ד חברון

קטע קצר מתוך שיחת הרבי משבת פרשת ויצא תשנ"ט.

באותה שבת חל יום ההילולא (ויום ההולדת) של האדמו"ר האמצעי, מייסד הישוב החב"די בעיר האבות. כבר עברה אז שנה וחצי מאז שחרור חברון - ועדיין לא ניתן שום אישור למגורים בחברון.

הרבי דיבר אז באריכות על כך שצריכים למסור את הבעלות על מערת המכפלה לעם ישראל בלבד ועל הצורך להכריז בפני כל באי העולם שחברון שייכת לעם ישראל. לפנינו קטע קצר משיחה זו, בה מסביר הרבי את הסיבה הרוחנית מדוע היה זה הרבי האמצעי שקנה נחלה בחברון.

(מתוך "תורת מנחם" חלק נד עמוד 296).

ו. וע"פ האמור לעיל שענינו של אדמו"ר האמצעי הוא ספירת הבינה, שהיא באופן של הרחבה — הנה גם צדקת א"י היתה אצל אדמו"ר האמצעי באופן של הוספה, כידוע⁴² שמיד לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן התחיל אדמו"ר האמצעי לנהל את ענין ה"מעמדות", ובתוספת כח, וזאת, מבלי הבט על כך שהמצב הכלכלי ה" בזמן אדמו"ר הזקן טוב יותר מאשר בזמן אדמו"ר האמצעי⁴³ (מצד המלחמה הנוראה של נפוליון שעברה בכו"כ ישובים של בני"), ואעפ"כ התנהל ענין ה"מעמדות" בזמן אדמו"ר האמצעי כמו קודם, ואדרבה: ביתר שאת ובהוספה.

וע"פ האמור לעיל בענין "נהרא מכיפ" מיברך", שבינה אינה רק הרחבת הענין שישנו בחכמה, אלא יש בכינה תוספת חידוש לגבי חכמה, הנה גם בענין הצדקה ניתוסף ענין חדש אצל אדמו"ר האמצעי — שקנה נחלה בארץ ישראל, בעיר חברון (שזהו ענין חדש שלא מצינו דוגמתו אצל הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, ונתחדש דוקא ע"י אדמו"ר האמצעי).

ובפרטיות יותר — כפי שכותב אדמו"ר האמצעי בא' מאגרותיו⁴⁴ (משנת תקפ"ג — כמה שנים לפני המאסר והגאולה) ע"ד רכישת נחלה בחברון,

42) ראה אג"ק שלו ע' כו ואילך.

43) ראה גם תר"מ חמ"ח ע' 195. וש"נ.

44) אג"ק שלו ע' קסח ואילך. וש"נ.

40) ראה בית רבי שם פ"ד"ה.

41) שבת קד, א. וראה זח"א ב, ב. וראה

גם תר"מ חנ"א ע' 317. וש"נ.

ומקדים לבאר ענינה של חברון בעבודה ברוחניות — שקשור עם ענין התפלה, כי: תפלה ענינה חיבור, ו"ידוע" שתפלות אבות תקנום, אברהם תיקן תפלת שחרית .. ותפלת המנחה .. יצחק .. יעקב תפלת ערבית .. וגם כל תפלה כלולה מג' מדריגות האבות, בחי' חג"ת, כי אנו מוצאים בסדר פסוד"ז הרבה פסוקים מבחי' אהבה דאברהם, והרבה פסוקים מבחי' יראה דפחד יצחק, והרבה פסוקים מבחי' הרחמים מדת יעקב".

[וכמובן גם בפשטות, שכאשר יצחק תיקן תפלת מנחה, הרי בודאי שנוסף על התפלה שתיקן בעצמו, התפלל גם תפלת שחרית שתיקן אברהם, ועד"ז יעקב שתיקן תפלת ערבית, התפלל בודאי גם תפלות שחרית ומנחה. ומיעקב ש"מטתו שלימה" (לאחרי ש"אברהם יצא ממנו כו", ו"יצחק יצא ממנו כו") נמשך אצל כל בני" שמתפללים כל ג' התפלות הקשורות עם ג' האבות, כך, שכל ג' האבות קשורים עם כל תפלה בפני עצמה].

וממשיך לבאר ש"נקרא התפלה חברון, מחמת התחברות מדות חג"ת אבותינו הק', וחברון ג"כ מלפנים נקראת קרית ארבע", ואחר שתקנו התפלות ונתחברו בה נק' חברון".

ומזה נמשך גם בגשמיות — כפי שמסיים: "ע"כ מי לה' לא יחוס על ממונו ויחבב מקום אבותינו הק' .. ויתאמץ לחזק ישיבות אנ"ש במקום אבותינו כו".

וזהו גם מה שאדמו"ר האמצעי קנה בעצמו נחלה בחברון (שטח אדמה בארץ ישראל, שמיועד אמנם לבית-כנסת ובית-מדרש, אבל קשור גם עם מקום בגשמיות), כידוע שאז קנה את ביהכנ"ס אברהם אבינו, בכתבו, שרוצה שלכל אחד יהי חלק בזה.

וכל זה קשור עם ענין הגאולה — דכיון ש"מפני חטאינו גלינו מארצנו"⁴⁵, הנה בכדי לפעול ענין הגאולה, צריך לבטל תחילה הסיבה ד"מפני חטאינו", וענין זה מתחיל ע"י הגאולה הפרטית של כל אחד מישראל, שעיקרה בזמן התפלה, שזהו שעת הכושר כו'.

(47) חיי שרה כג, ב.
(48) תפלת מוסף דיו"ט.

(45) ברכות כו, ב.
(46) ויק"ר פל"ו, ה.

בגלל
אבות

תושיע

בנים

ותביא

גאולה

לבני

בניהם

עולים התפילות דרך חברון במקום שתקנום

במשך כל שנות נשיאותו של האדמו"ר האמצעי היו החסידים ברחבי רוסיה עניים מרודים וחסרי אמצעים. מלחמת נפוליון גרמה להרס רב ברוסיה הלבנה, ובסיומה, כשעלה הצאר ניקולאי לשלטון התגברו הגזירות נגד היהודים כולל גזירת הקנטוניסטים האיומה. אף על פי כן ולמרות כל העוני והדלות ביקש האדמו"ר האמצעי מחסידיו לתרום מכספם לבניין העיר חברון!

ראוי לציין שהרבנית הצדקנית מנוחה רחל סלונים בתו של האדמו"ר האמצעי התגוררה כארבעים שנה בעיר האבות, והיתה מכונה בפי כל: "אם הישוב בחברון".

הנחלה אותה קנה האדמו"ר האמצעי בחברון, שהיא הנחלה הראשונה של חב"ד בארץ ישראל עברה שיפוץ בשנים האחרונות ומשמשת גם היום כבית כנסת חב"ד בשכונת אברהם אבינו.

לפנינו אגרת האדמו"ר האמצעי, הנזכרת בשיחתו של הרבי דלעיל, בה הוא מבאר את מהותה הרוחנית של העיר.

(מתוך "אגרות קודש - כ"ק אדמו"ר האמצעי" עמוד קסח).

מכתבו של האדמו"ר האמצעי

אגרת לט

[לערך תקפ"ב:]

ענין מ"ש בזוה"ק על פסוק סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

נדפסה ע"י הרב שמעון מנשה חייקין בירושלים בשנת תרמ"ח „הנ"ל העתקתי מכ"ק אדמו"ר האמצעי נבג"מ ז"ע. – עוד מעיד אני מה שראיתי בעיני המכתב י"ק שכתב האדמו"ר האמצעי נבג"מ לאנ"ש דפעה"ק בשנת תקפ"ג בעת שנתייסד הישוב של אנ"ש בחברון ת"ו, וכתב בזה"ל, מצאתי כתוב בשם הרדב"ז שכל מי שיש לו אחוזת נחלה בעה"ק חברון ת"ו יהי ניצול מחיבוט הקבר. ואדמו"ר נ"ע בעצמו קנה פעה"ק את הבית הכנסת הקטנה על שמו כדי שיהי לו אחוזת נחלה בעה"ק חברון ת"ו. נאום שמעון מנשה בלא"א מו"ה משה זללה"ה.

באגרת שלפנינו מעורר רבינו את אנ"ש לתמוך בישוב חב"ד בחברון.

קסט

אדמו"ר האמצעי

דא צלותא, ומ"ש מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, כי מלאכי אלקים הם שלוחי השפעה, ויש מלאכים שלוחי השפעה בעלי להעלות העלאת מיין נוקבין של כל אחד ואחד מישראל, ויש מלאכים שהם שלוחי השפע להוריד המשכת מיין זכורין של כל אחד ואחד מישראל, וזהו עולים ויורדים שהם שלוחי השפעה בעלי וירידה. וכל זה הוא על ידי התפלה שהוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וד"ל.

עוד עניין סולם מוצב ארצה כו' דא צלותא, כי על ידי התפלה מתחברים אור תורה בנר מצוה, שעל ידי המצות שישראל עושים נעשה כלים מכלים שונים להשראת אוא"ס, כי רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא כידוע, ועל ידי התורה ממשיכים אוא"ס במצות שהם כלים מכלים שונים, כמ"ש נר מצוה ותורה אור, שעל ידי נר מצוה שורה אור דתורה בכלים, ואיך מתחבר אור דתורה בנר מצוה הוא על ידי התפלה שהוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמים. על דרך משל אחד עומד למעלה ואחד עומד למטה ועל ידי הסולם מתחברים וד"ל. וגם חיבור הג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח וד"ל.

והנה ידוע שתפלות אבות תקנום, אברהם תיקן תפלת שחרית בבחי' החסד בוקר דאברהם, ותפלת המנחה בבחי' הדין מדת יצחק כו', יעקב תפלת ערבית וכמ"ש ערב ובוקר וצהריים אשיחה ואהמה כו'. וגם כל תפלה כלולה מג' מדריגות האבות בחי' חגיית, כי אנו מוצאים בסדר פסוקי דזמרה הרבה פסוקים מבחי' אהבה דאברהם, והרבה פסוקים מבחי' יראה דפחד יצחק, והרבה פסוקים מבחי' הרחמים מדת יעקב, כמו אתה ה' לא תכלא רחמך כו' וכיוצא בזה.

והנה כתיב כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם כו', כי להיות שאנו אומרים בברכה שלפני קריאת שמע אבינו אב הרחמן רחם עלינו ותן בלבינו בינה להבין כו', ולכאורה מה שייכות בחי' בינה לבקש על זה

טולם מוצב ארצה .. ויורדים בו: ויצא כה, יב.

כלים מכלים שונים: ע"פ אסתר א, ז.

רמ"ח .. דמלכא: תקו"ז תי' ל.

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

תפלות אבות תקנום: ברכות כו, ב.

ערב .. ואהמה: תהלים נה, ית.

אתה ה' לא תכלא רחמך: תהלים מ, יב.

כה .. אברהם: ישעיה כט, כב.

מכתבו של האדמו"ר האמצעי

קצ

אגרות קודש (לט)

רחמים, ואם אין בינה מה ענין רחמנות נופל על זה. אך לא משום בינה עצמה, אלא שמבחי' בינה נולדו מדות אהבה ויראה כידוע, כי בינה נקרא אם הבנים, שמהתבוננות גדולת אוא"ס ב"ה נולד המדות אהבה ויראה כידוע. וענין התבוננות הוא בהתהוות כל העולמות מאין ליש רק מבחי' דבור אחד בלבד, כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו, וארז"ל במאמר א' יכול להבראות אלא שנתחלק ל' מאמרות. וכמו על דרך משל דבור אחד באדם, שהוא כלא חשיב לגבי מחשבה והשכל כו', ומכל שכן לעצמות הנפש כו', כך כל התהוות עולמות עליונים ותחתונים שמבחי' דבור אחד כלא ממש חשיבי לגבי אוא"ס ב"ה. וכל אחד לפי ידיעתו באוא"ס ב"ה, ולפי ידיעתו ביגיעת נפש ויגיעת בשר בתפלה והתבוננות ומאריך באחד, יתעורר ויתפעל לבלבו באהבה ויראה בחי' אברהם ויצחק כו'. נמצא שעל ידי בחי' יעקב, בחי' הרחמנות שמבקש על ניצוץ אלקות, שיתן לו בינה להבין ולהשכיל דבר זה, ממילא נולד בלבו אהבה ויראה. והוא מ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם, וזהו מ"ש לא עתה יבוש יעקב, כמו לא נבוש ולא נכלם לעולם כו' וד"ל.

עכ"פ כל תפלה כלולה מג' תפלות חגיית, והוא חבורא דאבהן, ונקרא התפלה חבורן מחמת התחברות מדות חגיית אבותינו הק', וחבורן גם כן מלפנים נקראת קרית ארבע, ואחר שתקנו התפלות ונתחברו בה נק' חבורן, כי טעם אחד לשניהם וד"ל. ועל ידי מדותיהם הק' עולים התפלות דרך חבורן במקום שתיקנום. ועל כן צריך כל אחד ואחד מישראל שהם זרע אברהם יצחק ויעקב קודם כל תפלה ותפלה לקשר את עצמו באבותיו הק' מתקני התפלות, במחשבה דבור ומעשה בלב ונפש ולא מן השפה ולחוץ. ומי לנו גדול מדוד מלך ישראל שישב ז' שנים מקודם בחבורן להתקשר באבהן ג' בחי' חגיית וד"ל.

בינה נקרא אם הבנים: תהלים קיג, ט. זהר ח"א ריט, א. ח"ב פד, א. פה, ב. פרדס שער ערכי הכינויים ערך אם הבנים. לקו"ת שמע"צ פה, ד. ובכ"מ.

דבר .. נעשו: תהלים לג, ו.

במאמר .. להבראות: אבות ה, א.

לא .. יעקב: ישעיה כט, כב.

לא נבוש ולא נכלם לעולם: נוסח ברכת ק"ש.

וחבורן גם כן מלפנים נקראת קרית ארבע: יהושע יד, טו. שופטים א, י.

עולים התפלות זרד חבורן: ראה לקו"ת חכ"ה ע' 98.

מן השפה ולחוץ: ע"פ משנה טבול יום ב, ה, ג, ג.

מדוד מלך .. ז' שנים .. בחבורו: מ"א ב, יא.

קעא

אדמו"ר האמצעי

על כן מי לה' לא יחוס על ממונו, ויחבב מקום אבותינו הק' בלב ונפש, ויתאמץ לחזק ישיבות אני"ש במקום אבותינו הק' זי"ע. ובזכות זה נזכה להתקשר בכל יום במדותיהם הק', ויעלה תפלתם מעלה מעלה עד רום המעלות דרך מערת המכפלה מקום שנתחברו בה אבותינו הק' זי"ע, ויושפע לו שפע ברכה וחיים ארוכים ממקור הברכות אמן סלה.

מכתבו של
האדמו"ר האמצעי

” להכריז שמערת המכפלה שייכת לעם ישראל.”

בד' בחשון תשל”ז נערכו על פי בקשתו המיוחדת של הרבי הקפות מיוחדות במערת המכפלה. הקפות אלה היו המשך להקפות שערך הרבי לכבוד חברון באותה שנה. כשקיבל הרבי את הידיעה שהשליחות בוצעה וההקפות התקיימו, הוא הכריז על התוועדות בלתי מתוכננת בה הוא דיבר רבות על חברון כשהוא תוקף בחריפות את הרעיון שהועלה אז לחלק את מערת המכפלה. הרבי שלל זאת מכל וכל ואמר שצריכים להכריז שמערת המכפלה כולה שייכת לעם ישראל.

לפנינו קטע קצר מאותה התוועדות:

...מזה מובן עוד יותר, עד כמה מופרכת לגמרי הסברא המבהילה לחלק, חס-ושלום, את מערת המכפלה, השייכת לאברהם ושרה, ליצחק ורבקה, ליעקב ולאה ולאדם-הראשון וחוה. כמדובר כמה פעמים, מצד החושך כפול ומכופל בו נמצאים, צריכים ללמוד מגוי ענינים הכי פשוטים - אילו זכינו, היינו לומדים אותם מיד מהתורה, אבל מכיון שלא זכינו, לומדים אותם מהגוי:
כאשר פרסמו את הסברא המבהילה (של חלוקת מערת המכפלה), נעמד ישמעאלי ו"הרעיש":
היתכן שיחלקו את המערה, ויקחו חלק ממנה - הרי כבר יותר מאלף שנים שהמערה שייכת לפלוני-בן-פלוני, והם (הישמעאלים) התפללו שם - אז היתכן שיקחו מהם חלק ממנה?!

ולפלא וצער הכי גדול, שלא הבינו שזו הוראה מלמעלה ליהודים, כדי שידעו מה לטעון:

מבואר בכמה מקומות בספרי חקירה וקבלה וחסידות, שלגוי אין בחירה. וכמובן גם מזה שעניין הבחירה הוא מצד זה ש"הן האדם היה כאחד ממנו" - שזה שייך רק אצל היהודים, מה-שאין-כן אצל גויים הרי "לב מלכים ושרים ביד ה'".

הרי מזה מובן, שכאשר גוי אומר משהו, ויהודי שומע את זה - זו הוראה גלויה מלמעלה עבורו, כידוע מכמה סיפורים שהיו אצל הבעל-שם-טוב ותלמידיו. ועל-דרך-זה הוא גם בנדון-דידן:

הגוי לא אמר שמערת המכפלה שייכת אליו מתקופת ה"ד' זוגות", אלא הוא אמר "שכבר למעלה מאלף שנה וכו'" - שזה הרי לאחר שהיה בית-המקדש הראשון וגלות בבל ובית-המקדש השני, על-אחת-כמה-וכמה שזה היה לאחר שיעקב קבר שם את לאה -

ואם-כן, הרי פשוט וגלוי לעין-כל (וזה כתוב גם בספרי הגויים, והגוי עצמו מודה בזה) - שלפני ה"אלף שנה" וכו' לא היתה לו שום שייכות למערת המכפלה, כל בעלותו היא פחות מאלפיים שנה (אלף וכמה מאות שנים), היות ולפני-כן לא היתה בכלל כל מציאות הדת הישמעאלית, כל מציאותה היא בסך-הכל 1470 שנה. הרי מזה עצמו מובן, שבמשך אלף השנים שלפני-זה (מאז שאברהם אבינו קנה את המערה) הכל מודים שה"בעלי-בתים" היחידים הם היהודים.

ולכן מובן שבטענתו של הגוי נמצאת תשובה ברורה שלא שייך לחלק את מערת המכפלה: אם לא יכולים לקחת חלק מהמערה מהישמעאלים בגלל שהם נמצאים שם למעלה מאלף שנה - הרי במכל-שכן וקל-וחומר שלא יכולים לקחת מהיהודים חלק ממערת המכפלה, חס-ושלום, מכיון שבעלותם על מערת המכפלה היא אלף שנה קודם שנהייתה המציאות של דת ישמעאל.

ואם-כן צריך יהודי לבוא ולומר לגוי: אתה עצמך אומר שמוזמן אברהם אבינו עד לפני 1400 שנה - היהודים היו ה"בעלי-בתים" היחידים שם, אם-כן במה זה נהיה שלך?! לא מבינים כלל שבדיבורים של הגוי נמצאת הטענה הכי ברורה שמערת המכפלה שייכת רק ליהודים!

והחושך כל-כך גדול, שההצעה המבהילה באה מיהודי שיש לו "סמיכה" לרבנות, ובתור רב הציע שצריכים לחלק את מערת המכפלה! כאשר פוליטיקאי אומר כזו הצעה מטעמי פוליטיקה ומצד ש"אין יד ישראל תקיפה וכו'" - זה עניין אחר; והאמת היא, שאפילו מצד פוליטיקה אין מקום להציע כזו הצעה, מכיון שעל-ידי-זה נותנים לגוי מקום לטעון שחצי מהמערה ודאי שייכת לו;

ועל-אחת-כמה-וכמה כשהצעה זו באה מיהודי שיש לו "סמיכה" לרבנות, ואומר בתור רב - שחצי מערה שייכת לאינם-יהודים! וכאמור לעיל, אילו זכינו - היינו רואים את זה בתורה, ולא היינו צריכים לחכות עד שיבוא "מופת" ויאמר את זה;

אבל על-כל-פנים לאחר שהוא כבר אמר את זה - וזה נדפס - הרי מובן שלא שייכת הסברה המשונה שישנו עוד אחד שיש לו איזשהו חלק במערת המכפלה, מאחר והכל מודים שלפני אלפיים שנה (לפני שהייתה המציאות של דת ישמעאל) - היא הייתה שייכת רק ליהודים לבד - "ישראל ומלכא בלחודוהי".

ולכן, הכרח גמור לבטל סברא זו, שמלכתחילה אין לאמירת סברא כזו שייכות לתורת ישראל, רחמנא ליצלקן, ולא רק שאין לה כל שייכות לתורת ישראל, אלא אפילו מצד צדק ויושר כפי שהם אצל אומות-העולם - הרי הכל מודים שכאשר מחזיקים בדבר מסויים במשך אלפי שנים - שבמשך כל זמן זה הוא היה רק בשליטה וממשלה של היהודים - אזי "כן יקום" לעד ולעולמי עולמים.

וכשם שזה נוגע למערת המכפלה, כן הוא גם בנוגע לכל חברון - שהרי תורת אמת אומרת שחברון ניתנה ללויים באופן של "ברית עולם", כמדובר לעיל בארוכה.

ועל-דרך-זה הוא גם בנוגע לשלימות כל ארץ ישראל, כפי שכתוב בבבלי ובירושלמי שכיבוש הארץ החל על-ידי-זה שהקב"ה אמר לאברהם "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה", ואחרי-כן הקב"ה אמר "לזרעך נתתי את הארץ הזאת" כפי שרש"י מפרש "אמירתו של הקב"ה כאילו היא עשויה" -

ואז נעשתה ארץ ישראל נחלת עולם, לעם-עולם - היהודים, באופן של ברית עולם, מכיון שזה מגיע ממלך העולם - כמדובר לעיל ש"אמה" ראשי-תיבות "אלקינו מלך העולם" - ש"ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

שזה מדובר על כל ארץ ישראל, מה-שאיין-כן על מערת המכפלה אין לאומות-העולם מלכתחילה שום טענה, מכיון שאברהם קנה אותה מבני חת ושילם עבורה "ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר", וזה היה עם כל פרטי הקנין אפילו כפי שזה לפי מנהגי העולם - "דינא דמלכותא".

(מתוך "לקוטי שיחות" חלק לה עמוד 245. מובא כאן בתרגום ללשון הקודש).

הרבי לימד אותנו שמכיוון שהקב"ה הסתכל בתורה וברא את העולם הרי שמקורו של כל ענין הוא בתורה. לכן, כאשר אנו רוצים להשפיע ולתקן בעולם, המקום הראשון לעשות זאת הוא על ידי לימוד התורה באותו ענין. לכן, גם את חברון אפשר וצריך לכבוש על ידי לימוד התורה והחסידות, וכפי שכתב הרבי לצייר החסידי ר' ברוך נחשון ממחדשי ההתיישבות בחברון: "יהי רצון שירבו הוא וחבריו שי' שבחברון בלימוד התורה (הנגלה והחסידות) ובתפילה ברעותא דליבא בעיר האבות ועל ידי זה יבססו כיבושה ברוחניות וזוהי גם כן הדרך לבטל המונעים מבית לכיבושה לצמיחות כפשוטה".

המעייין בשיחותיו של הרבי ימצא חידושי תורה מרתקים בנוגע לעיר האבות ובמהות ענינה של חברון, וכן דיונים הלכתיים בגדרי קנינה של מערת המכפלה. תורתו של הרבי רחבה מני ים ואין תחליף ללימוד הביאורים כפי שמופיעים בשיחות המקוריות בסדרת "לקוטי שיחות" ובספרי ההתוועדויות "תורת מנחם".

לפניכם שיחה מתוך "לקוטי שיחות" חלק ל' פרשת לך-לך. בשיחה זאת מבאר הרבי באריכות את ענינו של המזבח שבנה אברהם אבינו בחברון. זהו ביאור נפלא בו מודגשת מעלתה של העיר חברון והקשר בין חברון למסירות נפש. למדו ותחי נפשכם.

לך לך א' פשוטו של מקרא

מדוע אין רש"י מפרש את טעם בנייתו של המזבח השלישי, כשם שפירש את טעם בניית שני המזבחות הקודמים? • מדוע מדגיש הכתוב את בניית המזבח בעיר חברון דוקא? • שלושה מזבחות - כנגד שלוש פעולותיו של המזבח, שלושה סוגי קרבנות, שלוש פעולות בכל קרבן, שלוש דרגות בעבודת ה' ושלושה בתימקדשות

ארץ ישראל¹⁰.

רש"י בפירושו על התורה מביא תוכן דברי המדרש בנוגע לשני המזבחות הראשונים - על הפסוק "ויבן שם מזבח" (שנאמר בפעם הראשונה) מפרש "על בשורת הזרע ועל בשורת א"י", ועל "ויבן שם מזבח" השני כותב "נתנבא שעתידין בניו להכשל שם על עון עכן והתפלל שם עליהם" - אבל בנוגע למזבח השלישי (לאחר ציווי ה' "קום התהלך בארץ גוי") סתם רש"י ולא פירש כלום.

הטעם שלא פירש רש"י כהמדרש¹¹ שהמזבח השלישי היה "לקנינה" - יש לומר: דברי המדרש הם להשיטה¹² שע"י הליכת אברהם לארכה

א. בפרשתנו מסופר על־דבר שלשה מזבחות שבנה אברהם אבינו: (א) ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו, (ב) ויבן שם מזבח לה' ויקרא בשם ה', (ג) ויבן שם מזבח לה'.¹³ וביארו חז"ל: שלשה מזבחות בנה אחד לבשורת ארץ ישראל ואחד לקנינה ואחד שלא יפלו בניו. כלומר, שכל אחד משלשה מזבחות אלו בנה אברהם לשם ענין בפני עצמו: הראשון, שנבנה לאחר דיבור השם אל אברהם "לזרעך אתן את הארץ הזאת", היה "לבשורת א";¹⁴ המזבח שבנה סמוך לעי היה לשם תפלה "שלא יפלו בניו בעי";¹⁵ והמזבח השלישי, שבנה לאחר קיום ציווי ה' "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה",¹⁶ שע"י "זכה בה", היה "לקנינה" (של

1) ב, ז.

2) ב, ח.

3) ג, יח.

4) ב' (פרשתנו) ספ"ט.

5) כמ"ש במפרשי המדרש (פירוש המיוחס לרש"י. מ"כ פ"י מהר"ז. ועוד).

6) כמ"ש בתיא יב, ח "וויקרא) וצ"ל. וכן הוא לכמה גירסאות בהמשך דברי המדרש (ראה ב"ר הוצאת תיאודור). ובי"ש עה"פ (הובא במהר"ז. ע"ש).

7) המשך הלשון בב"ר שם.

8) ג, ז.

9) לשון המת"כ לב"ר שם (ע"פ ב"ר עה"פ - ראה לקמן הערות 12, 13).

10) ובב"ר לא נקט סדרם של הפסוקים, כי "אידי דבעי לפרש מעשה דיהושע (שבעי) קודם נקט ועשאו אחרון" (פי' המיוחס לרש"י לב"ר שם. וראה גם יפ"ת השלם, פי' מהר"ז ועוד).

11) ומה ששינה רש"י במזבח הא' והוסיף (והקדים*) "על בשורת הזרע" - ראה מפרשי רש"י (גו"א. הואיל משה באר היטב). שפ"ח. משכיל לדוד. ועוד).

12) בב"ר ספמ"א (וכן בב"ב ק, א) דעת ר' אליעזר. ולהעיר שבעל המאמר בב"ר פליט הוא גם כן ר"א [ואם

*) כן הוא בדפוס רש"י שלפנינו, דפוס שני דרש"י וכמה כתי"י רש"י (שתח"י). ובדפוס ראשון וכמה כתי"י רש"י (שתח"י) נאמר "על בשורת א"י" לפני "על בשורת הזרע".

הן בבשורת א"י והן בבשורת הזרע¹⁷, שממע אברהם בבשורה זו דוקא, שלא נאמרו בבשורה הראשונה¹⁸ - ומובן מאלו שבגלל בשורות נוספות אלו בנה אברהם מזבח מיוחד לה'.

אמנם ביאור זה דחוק הוא מפני לשון הכתובים: "ויבן שם מזבח" משמע, שבין המזבח היה שייך להמקום שנבנה בו. ועל־דרך שמצינו בשני מזבחות הראשונים - ש(גם) בהם נאמר "ויבן שם מזבח" - שהיו "שייכים" וקשורים עם מקום בנייתם¹⁹: המזבח הראשון, שהיה "לה' הנראה אליו", בנאו אברהם "שם" דוקא, כי במקום זה נראה ה' אליו¹⁹; ומזבח השני

ולרחבה "זוכה בה" (שעליידי הילוך קנה)¹⁸, ולכן מתאים לומר שמזבח זה היה "לקנינה"¹⁹; ואולם, לפי פרש"י על התורה, בפשוטו של מקרא - לא היה בהילוכו של אברהם לארכה ולרחבה משום קנין הארץ, וכסיום הכתוב עצמו "קום התהלך גוי' כי לך אתננה" - לשון עתיד, היינו שההליכה היא רק לסמן את אורך ורוחב הארץ שהקב"ה עתיד ליתנה לו¹⁹. ואם כן אין לפרש שמזבח זה בנה "לקנינה".

אבל טעמא בעי: מאחר שנחית רש"י לבאר הטעם של כל אחד משני המזבחות הראשונים שבנה אברהם - מדוע לא ביאר טעם על בנין מזבח השלישי?

ב. לפי פשוטו יש לומר:

לאחרי שפירש רש"י כי אברהם בנה מזבח עבור הבשורות טובות - "בשורת הזרע" "בשורת א"י" - שוב אין צורך להפשט טעם אחר על בנין המזבח השלישי, כי כמפורש בקרא בנה אותו אברהם לאחרי שנתבשר בשורות טובות¹⁹ "כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם, ושמת י את זרעך כעפר הארץ גוי' - היינו כמה וכמה ברכות וענינים טובים,

17 ולכן אף ואם תמצי לומר שאין מקום לבנות מזבח על חזרת בשורה עוד הפעם (ראה יפ"ת השלם לבי"ר שם, כב) - בנדון דידן נסתופס כאן פרטים, ופרטים עיקריים, הרי זה כמו בשורה חזשה. ובדפוס ראשון וכת"י רש"י (שתח"י), ישנה אריכות בפרש"י עה"פ (יג, טז) על דבר בני ישראל, שאינה בפרש"י לפנינו, ודיל: ושמת י את זרעך כעפר הארץ שיהו מפורזין בכל העולם! כעפר המפורז ועוד שאם אין עפר אין בעולם אילנות ותבואה כך אם אין ישראל אין העולם מתקיים שנאמר והתברכו בורעך אבל לימות המשיח משולין כחול שמקוהה שיני הכל כך יפלו ויקהו כל העולם שנאמר ולו יקהת עמים. וראה גם פרש"י שבהערה 25.

17* ולכמה מפרשים (ריב"א וחי' ופי' מהרי"ק על פרש"י - יג, יד), מש"כ רש"י (שם) ש"היה הדבור פורש ממנו" (מאברהם) ורק כאן נאמר "וה' אמר אל אברהם" - כי לפניו (בפסוק יב, ז) "לא היה מאריך עמו כ"כ בדברים".

18 ועד"ז הוא בשאר המקומות בתורה שנאמר "ויבן שם מזבח" וכיו"ב (ראה וירא כו, ט. תולדות כו, כה. וישלח לג, כ. לה, ז), שבכולם בא הכתוב להדגיש שהיה ענין מיוחד במקום ההוא, שלכן בנה המזבח שם דוקא.

19 אלא שרש"י מפרש "על בשורת הזרע ועל בשורת א"י", לשלול הפירוש שבניית המזבח היתה על זה שנראה אליו ה' ** (רמב"ן, צידה לדרך ואוה"ח יב, ז). אבל גם לפרש"י הרי זה שייך לבשורת הזרע ובשורת א"י שנתבשר

תמצי לומר דר"א בן שמוע (בב"ר שם) הוא המשך ללפני זה - לכאורה בעל המאמר הוא ר"א התנאי].

13 כן הוא לפי המת"כ לבי"ר. ועד"ז בפי' מהר"ז. וראה יפ"ת (השלם) לבי"ר שם (ועוד), דאתי גם לדעת חכמים שם. וראה תר"ח בי"ב שם ד"ה משום חביבותא. כוס ישועות ויפה עינים שם. ואכ"מ.

14 וראה גם תיב"ע עה"פ (ובלקוטי שיחות חט"ו ע' 101 [במהדורה זו - שיחה ג לפרשתנו ס"ב] והערה 16 שם). רמב"ן יג, טו (על דרך הדרש כו, וכמהשכו; ועל דרך הפשט כו). ובש"ך עה"ת מפרש, דויבן שם מזבח היה "כדי להחזיק בה" ע"ש.

15 וראה בארוכה לקוטי שיחות חט"ו ע' 204 ואילך, שמוכח בכ"מ בפרש"י שלדעת רש"י בפירושו עה"ת לא נקנתה א"י לאברהם (ולא - בכלל - להאבות), משא"כ לדעת המדרש ועל דרך ההלכה. וראה גם לקוטי שיחות ח"כ ע' 131 ואילך.
16 יג, טו. ור"ט.

* ובכת"י הנ"ל: מפורזין מסוף העולם ועד סופו... כך יקהו ויפלו כל כו.
** והטעם י"י, כי לא מצינו שבכל פעם שנגלה ה' לאברהם בנה מזבח - ראה לזוגמא ר"ש (וסוף) פרשתנו. וראה מפרש"י רש"י שבפנים ההערה (בסופה).

אמנם עדיין אין הענין מתיישב כל צרכו (בדרך הדרש). כי אם תמצי לומר שמזבח זה (השלישי) בא (רק) על הבשורות "כי גו' לך אתננה גו' ושמתי גו'", הוה ליה להדגיש (עלי-כל-פנים - לרמז) בהכתובים שבנינו היה בסמיכות ובהמשך לשמיעת הבשורות; אבל בלשון הפסוק מודגש ההיפך, ההפסק והשהייה שבין בשורות אלו לבנין המזבח - "ויאהל אברם ויבא וישב גו' (ורק אח"כ) ויבן שם מזבח לה"²⁵.

ולכן מסתבר, שבנין המזבח היה (גם) ענין בפני עצמו, בשייכות להתיישבותו בעיר חברון²⁶.

ג. ויש לומר הביאור בזה:

אמרו חז"ל²⁷ "סימן נתן לו הקב"ה לאברהם שכל מה שאירע לו אירע לבניו", מעשה אבות סימן לבנים, וכמ"ש הרמב"ם²⁸ ד"כולם (כל מעשי האבות) באים ללמד על העתיד כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבוא לזרעו", ואולי י"ל, שמעשה האבות הוא סימן, גרם²⁹ למאורעות הבנים. ועפ"ז בעניננו, מזבחות אלו שבנה אברהם הם הם ההכנה ונתינת כח לעבודת

נבנה "שם", בסמיכות לעי, כי נבנה (כפרש"י) מטעם ש"נתנבא שעתידין בניו להכשל שם כו' (ולכן) התפלל שם עליהם"²⁰;

ואם תמצי לומר שבנין מזבח זה (השלישי) היה בגלל הבשורות טובות שנתבשר קודם בואו לחברון [ומה שבנה המזבח בחברון דוקא, הוא רק משום שזהו המקום שאליו בא לאחר קיום ציווי הקב"ה²¹ (בבשורת הארץ) "קום התהלך בארץ גו"²¹] - אין שום שייכות, לכאורה, בין טעם בניית המזבח למקום זה דוקא; והכתוב הרי מדייק "ויבן שם מזבח"?

על-דרך הפשט יש לבאר הקשר דמזבח זה למקומו, כי זה היה המקום הראשון בארץ ישראל שבו נתיישב אברהם אבינו בקביעות. שהרי עד אז היה אברהם במצב של "הלוך ונסוע"²², "וילך למסעי"²³, ורק בבואו לחברון התיישב בארץ, כמ"ש²⁴ "וישב באלוני ממרא אשר בחברון" (וכמסופר אחרי זה, שאברהם ישב שם כ"ה שנה²⁴). ובמילא מובן, שזהו המקום המתאים להודות להקב"ה על "בשורת (התיישבותו - קבע ב) א"²⁵.

כאן [לזרעך אתן את הארץ הזאת], ולא למש"י בתחילת הסדרה [הפרשה] 'ואעשך לגוי גדול'. וראה מפרשי רש"י שבהערה 11. באר מים חיים (לאחי המהר"ל) שם, ה. מלאכת הקודש על פרש"י. יפ"ת שבהערה 17. ואכ"מ. (20) ובוה מתורץ גם כן - מני"ל לרש"י (בפשוטו של מקרא) שמזבח זה היה שייך וקשור עם נבואה זו (שלכאורה פירושו זה רחוק מדרך הפשט) - כי דוקא עפ"ז מובן דיוק הלשון "ויבן שם מזבח", שבניית המזבח היא בשייכות למאורע שאירע שם דוקא (ראה גו"א (וראה גם רע"ב) על פרש"י כאן).

(21) אבל ראה אברבנאל כאן: שעם היות שאמר [ה'] יתברך לאברהם קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה הנה הוא בענותנותו לא עשה כן כו'. וראה גם לקוטי שייחות ח"י (ע' 81, 86) שכן הוא לפרש"י (י, ד) ש"וישב" כאן הוא לשון עכבה.

* (21*) להעיר מש"ך עה"ת הנ"ל הערה 14.

י, ב, ט.

(22) י, ג.

(24) פרש"י וירא כא, לד.

25) דאם בא להדגיש שזה היה אחר קיום ציווי ה' "קום התהלך בארץ גו'", הו"ל להכתוב להדגיש העיקר "וילך אברם גו'", ולא (רק) "ויאהל אברם" (וראה שיך עה"ת שם). ולהעיר שבדפוס ראשון דפרש"י שם י, ג, יח איתא "ויאהל אברם, שחזר לאשתו כשראה שאינו מוליד פירש ממנה כיון שאמר לו ה'ב'יה ושמתי את זרעך חזר לה". - אבל ליתא בשאר הדפוסים וכת"י (שתח"י).

26) להעיר ממדרש הגדול פרשתנו י, יח - הובא לקמן בפנים סעיף ה.

27) תנחומא פרשתנו ט. ועד"ז בביר פ"מ, ו.

28) פרשתנו י, ו. וראה שם י, י, יד, א. תולדות כו, א. וישלח לב, ד. וראה גם בהנמסר בהערה 63.

29) ועל דרך שצמינו בנוגע לסימני טהרה וטומאה דבהמה, ד"הסימנים הם הגורמים הטהרה והטומאה (אבל בסימני עופות וסימני חיה לגבי חלבה זה רק הוה סימן (המברר) איהו הטהור ואיהו החיה) - צפנת פענח על הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"א ה"א. וראה לקוטי שיחות ח"ל ע' 117 להערה 17.

"עולה שלמים וחטאת". ומובן שאין כאן סתירה, כי חטאת ואשם תוכנם אחד³⁵, שניהם באים לכפרה.

ועפ"ז יש לומר, ששלוש פעולות הנ"ל שבקרבת מכוונות כנגד שלושה סוגים אלו שבקרבות³⁶:

שלמים, שיש בהם אכילת בעלים, הם כנגד זה שהמזבח (קרבנות) "מזין" את העולם, דכשם שהבעלים זוכים באכילתם זו (שהיא אכילה גשמית, מזון הגוף) עליידי הקרבת קרבן לה, כך "בזכות הקרבנות העולם נזון";

חטאת (ואשם) שבאו לכפרה - היינו "מזיח" .. מכפר";

והעולה, שהיא כליל לה, ענינה ל"חבב ישראל אל אביהם"³⁷, ובלשון המדרש³⁸, ש"העולה נקרבת לכבוד הקב"ה בלבד אבל השלמים והחטאת בעד (כנגד) עצמנו, כלומר, השלמים והחטאת באים (בעיקר? גם?) לתועלת המקריב (או בשביל קבלת מזון, או כדי לבטל ענינים בלתי רצויים). משא"כ העולה באה רק "לכבוד הקב"ה בלבד", ועל ידה מתחבבים ישראל אל אביהם שבשמים³⁹.

ד. ויש לומר, ששלוש פעולות הנ"ל ישנן, בכללות, בכל קרבן, כי ככולם יש שלושה ענינים: א) זריקת הדם ע"ג המזבח; ב) אכילת כהנים ובעלים (וגם בקרבן עולה - עורה לכהנים⁴⁰); ג) גילוי שכינה - האש שירדה מן השמים ו"אכלה" את הקרבנות⁴¹ (ובכללות יותר - מה שמקום המזבח הוא בבית המקדש, בלשון הרמב"ם⁴²

הקרבתו³⁰ (של בני ישראל) על גב המזבח במשכן ומקדש.

וזהו נקודת הטעם שבנה אברהם שלושה מזבחות - כי ב"מזבח" של ה"בנים" מצינו שלושה פעולות וענינים, שה"סימן" ו)נתינת הכח להם הם שלושה מזבחות אלו שבנה אברהם.

וההסברה:

בנוגע לענינו של מזבח אמרו חז"ל³¹ - "מזבח, מזיח ומזין מחבב מכפר", כלומר: מזיח גזירות³² (רעות מעל ישראל³³); מזין, בזכות הקרבנות העולם נזון שהקרבות באין מן המזון וגורמין לו ברכה³⁴; מחבב את ישראל אל אביהם³⁵; ומכפר עונות³².

ארבעה דברים אלו מתחלקים, בכללות, לשלושה סוגים: א) "מזין" - השפעת מזון לעולם, ב) "מזיח ומכפר" - ביטול ענינים בלתי רצויים מעל ישראל (גזירות ועונות). ג) "מחבב את ישראל אל אביהם".

והנה, חלוקה כזו של "ארבעה שהן שלושה" אנו מוצאים גם בחלוקת הקרבנות (על המזבח) למיניהם - שהרמב"ם³⁴ מחלק את הקרבנות ל"ארבעה מינין, עולה וחטאת ואשם ושלמים", ואילו במדרש³⁵ מצינו שמחלקם לשלושה -

30) ואף שגם יצחק ויעקב בנו מזבחות, כנסמן לעיל הערה 18 (וראה פרש"י בלק כג, ד' אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות כו"), יש בהם "סימן לבנים" משלהם. ולהעיר שבמדרשים הנ"ל (הערה 27) מפורש הענין דמעשה אבות סימן לבנים רק בנוגע לאברהם - "סימן נתן לו הקב"ה לאברהם שכל מה שאירע לו אירע לבניו", ומפרט כמה וכמה דברים שאירעו לאברהם ואירעו עדי"ז לבניו.

31) כתובות ז, ב.
32) לשון הגמ' שם.
33) פרש"י שם.
34) הל' מעשה הקרבנות פ"א ה"ב.
35) מדרש תדשא (הנקרא גם כן ברייתא דר"פ בן יאיר) פ"ב*³⁶. ספר רזיאל המלאך (בשינויים קלים).

י' הובאו קטעים מפרק זה בספר הרוקח בתחלתו. גהגמ"י הל' יטוה"ת פ"ב.

35* (ראה גם רמב"ן פרשתנו טו, ט.
36) ראה באופן אחר קצת - חדא"ג מהרש"א כתובות שם. והמבואר בפנים הוא ע"פ המדרש תדשא.
37) להעיר שעולה דרוון הוא - זבחים ז, ב.
38) מדרש תדשא וספר רזיאל המלאך שם. ע"ש.
39) וראה גם אדר"ג רפ"ד.
40) צו ז, ה.
41) יומא כא, ב.
42) ריש הל' ביהב"ח.

כאשר חטא ופגם ועבר את הדרך רח"ל, מתקן זה ע"י התשובה ("מכפר" ו"מזיח").

אמנם שלימות ענין הדביקות בו יתברך היא העבודה דמסירת נפש, זה שהאדם מוסר את עצמו מכל וכל להקב"ה (כמו עולה שהיא כליל לה'). שזוהי אמיתית ענין המסירת נפש, שמוסר נפשו לא בשביל שר או בשביל איזוהי תועלת (גשמית, או) רוחנית (שתגיע לנשמתו)⁵⁰, כי אם רק לכבודו יתברך, בלי שום חשבון כלל וכלל⁵¹. וזוהי שהאדם מקריב (ומבטל) את עצמו כליל להקב"ה, ואינו מחפש לעצמו כלום, הרי הוא "מחבב את ישראל אל אביהם".

ו. עפ"ז יובן תוכנם של שלשת המזבחות שבנה אברהם - בבחינת "מעשה אבות סימן לבנים" - שבהם הניח אברהם את היסודות ("סימן") לשלשה ענינים כלליים בעבודת עם ישראל במשך כל הדורות:

המזבח הראשון היה "על בשורת הזרע ועל בשורת ארץ ישראל", שזוהי ענין של צרכי האדם, הן הגשמיים והן הרוחניים (בדוגמת "מזיח"⁵¹); המזבח השני - שהתפלל שם עליהם (לכפר על מעשה עכן)⁵² - היינו הענין ד"מזיח"⁵¹. . . מכפר";

ואילו המזבח השלישי לא פרש"י מהו ענינו - כי תכליתו של מזבח זה אינה בשביל איזו תועלת צדדית, כי אם רק כדי לבנות מזבח לה' (כמו קרבן עולה שהיא כליל לה', ובאה רק לכבודו

"בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"); חלק הקרבן הנאכל (ושייך) לכהנים ולבעלים - מרמז על פעולת "הזנת העולם", כנ"ל;

זריקת הדם על גבי המזבח היא הפועלת כפרת⁴⁸; העונות וריצוין (שזה כולל ריצוי על כל ענינים בלתי רצויים);

וגילוי השכינה שבקרבנות (האש שיורדת מן השמים, ובכללות, זה שהמזבח הוא בבית המקדש, "בית לה'") מורה על חביבותם של ישראל⁴⁴, ועד "כדרך שבא לראות כך בא ליראות"⁴⁵, שכל התגלות זו היא בשביל ישראל עם קרבו.

ה. ידוע שעבודת הקרבנות נקראת בשם "עבודה" סתם⁴⁶, משום שבה מתבטא כללות הענין דעבודת השם.

ומזה מובן, דכשם שבקרבנות ישנם שלשת הענינים הנ"ל - כמו כן הוא בנוגע לכללות הענין דעבודת השם, ששלש חלוקות בה:

ראשיתה היא העבודה דתורה ומצוות, מזון הנפש ("מזיח"), כי התורה היא "חינוך", ונאמר (גבי מצוות) "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם"⁴⁷, וכידוע שרמ"ח מצוות עשה הם כנגד רמ"ח אברים⁴⁸, ועליידי קיום התורה ומצוות ממשכינים חיות (הנשמה) תוך אברי האדם⁴⁹.

למעלה מזה היא עבודת התשובה, דגם

43 תר"כ ויקרא א, ד. זכחים ג, א. וש"נ.

44 ראה יומא שם דרך בבית ראשון היה אש יורד מן השמים (רבוזה כאר) ואוכל הקרבנות (משא"כ בבית שני דיסיועי לא מסייעא", אבל יודה למעלה). ולהעיר מגמ"ש שם לפנינו בנוגע להגט בלחם הפנים "אומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום שסילוקו כסידורו".

45 חגיגה ב, א (ושי"ג). וראה אור התורה בראשית וירא קג, ב ואילך.

46 ראה מפרשים לאבות פ"א מ"ב.

47 אחרי יח, ה.

48 מכות כג, טע"ב. הובא בהקדמת הרמב"ם לספר היד בסופה. ובכ"מ.

49 ראה לקוטי תורה נציבים מה, ג.

50 וכלשון הרמב"ם הל' תשובה פ"י ה"ב: לא מפני דבר בעולם כי לא כדי לירש הטובה (חיי עולם הבא) - שביאר בירש הפרק בפ"ח ט"ז (שם) אלא עושה האמת מפני שהוא אמת.

51 ראה תניא פ"ח ופ"ט. וראה בארוכה לקוטי שחיות ח"כ ע' 75 ואילך [במהדורה זו - שיהיה ב' לפרשת וירא ס"ה].

51* להעיר מהגיוסא בשי"ס כתי"י מינכן (ראה מס' כתובות עם דקדוקי סופרים השלם - אה"ק, תשל"ב) "מזון (ואח"כ) ומזיח".

52 להעיר ממלאכת הקודש על פרש"י פ' פרשתנו (ב, ח) דכפועלת אברהם בעי' "דהיה בשביל עון, הוצרך לשניהם, לתפלה, ולמזבח להקריב עליו קרבן לכפרת עון".

אליו⁵⁶].

ז. ועפ"ז יש לבאר גם זה שהכתוב מדגיש גם במזבח השלישי "ויבן שם מזבח לה", שבנה את המזבח בחברון דוקא, כי תוכן ענינו של מזבח זה שייך לעיר חברון דוקא.

וכידוע⁵⁷ ש"חברון" הוא לשון חיבור⁵⁸ [וכמשנ"ת במקום אחר⁵⁹ שזה שייך (גם) לעיר חברון כפשוטה, ששם נקברו האבות והאמהות של כל ישראל ואין קורין אבות (ואמהות) אלא לאלה⁶⁰, וכל התפלות עולות עליידי חברון⁶¹], ואמיתית הקשר והחיבור של בני ישראל עם הקב"ה הוא כאשר עבודתנו היא לא "בעד עצמנו", כשביל איזו תועלת המגיעה להאדם (גם לא תועלת נעלית ביותר של כפרת האדם), כי אם כאשר ה"מזבח" (ההקרבה) שלו הוא רק לכבודו יתברך, כולו כליל לה'.

ח. ידוע שעיקרו של בית המקדש - "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"⁶² - הוא המזבח, וע"פ הנ"ל יש לומר, ששלשה מזבחות אלו דאברהם, הם כנגד שלשה בתי מקדשות⁶³:

נתבאר במקום אחר בארוכה⁶⁴, שהפרש בין מקדש ראשון ומקדש שני בעבודה רוחנית הוא בזה, שענינו של מקדש הראשון הוא עבודה

יתברך כנ"ל). וה"סימן לבנים" שב"מעשה אבות" זה⁶⁵ הוא לענין ד"מחבב" שבקרבנות⁶⁶, כי הקרבה באופן כזה פועלת חיבתם של ישראל אצל הקב"ה, כנ"ל.

ונמצא, ששלשת המזבחות שבנה אברהם הם בסדר דמן הקל אל הכבד: הראשון - "על בשורת הזרע ועל בשורת א"י" (דוגמת "מזין"); השני - תפלתו על מעשה עכן ("מויח . . מכפר"); והשלישי - "ויבן שם מזבח לה" (סתם), מבלי שום כוונה נוספת, רק לכבודו יתברך.

[בזה יומתק זה שבהמזבח הראשון לא העתיק רש"י את התיבות "לה' הנראה אליו" - דלכאורה, פשוט משמעות הכתוב היא, דלאחרי שנראה אליו ה' - "וירא ה' אל אברם" - בנה מזבח "לה' הנראה אליו", ואם כן הו"ל לרש"י להעתיק הנ"ל ולפרש שבניית המזבח היתה להודות על התגלות זו⁶⁷ (או התגלות זו עוררה אצלו הרצון לעבוד ה' עליידי מזבח), ורש"י מפרש שהמזבח בא (רק) "על בשורת הזרע ועל בשורת א"י"?

וע"פ הנ"ל מובן, כי סדר העבודה הוא בהדרגה (מלמטה למעלה), מן הקל אל הכבד, ותוכן זה שבמזבח (לבנות מזבח "לה' הנראה אליו") שייך למזבח השלישי⁶⁸, ולכן פרש"י דמש"נ "לה' הנראה אליו" (גבי מזבח הראשון) לא בא לתאר תוכנו ומטרתו של המזבח, אלא רק כסימן (הזמן) לחוד - (שבנייתו שהיא בגלל הבשורות) - הבשורות נודעו לו כאשר "ה' נראה

53) משא"כ המזבח שבפרשת וירא - עקדת יצחק - שזה היה מצד הציווי, ואין זה בנדר מעשה אבות שהם רק סימן לבנים, אלא שהוא כעין תחילת מעשה הבנים. שלכן: א) היה מצד הציווי, ב) היה במקום המקדש והמזבח בהר המוריה. וראה רמב"ם הל' ביה"ב"ה רפ"ב.

54) להעיר מרמזים שבהערה 50, שממשיך שם: והיא מעלת אברהם אבינו כו'.

*54) כפי המפרשים הנ"ל הערה 19.

55) וכילי סוס"ד דבחינה זו ה' שייכת לגילוי שכינה (שבקרבנות). וראה אברבנאל שם בפ"י "ויבן שם מזבח" (הא').

56) וראה באר יצחק לפרש"י שם, ז.

57) זור ח"א קכב, ב (מדרש הנעלם). קכא, א.

58) להעיר שבדפוס ראשון ובאחד מכת"י רש"י (שחת"י) איתא בפרש"י עה"פ (גי, יח) ד"ה אשר בחברון, "שחבר את עצמו להביה".

59) לקוטי שיחות ח"ה ע" 98 (במהדורה זו - שיחה ג לפרשת חיי שרה בסופה).

60) ברכות טז, ב.

61) ילקוט ראובני חיי שרה כה, ט (ממגלה עמוקות).

וראה בהנמטן בלקוטי שיחות שבהערה 59.

62) רמב"ם ריש הל' בית הבחירה.

63) להעיר מרמב"ן תולדות (כו, כ). וראה גם כלי יקר

שם (ט) שג' הארות שחפ"י יצחק הם לנגד ג' בתי מקדשות. ע"ש. - נתבאר בארוכה בלקוטי שיחות ח"ל ע' 116 ואילך.

64) לקוטי שיחות ח"ט ע' 27 ואילך. 67 ואילך.

וכפסק דין הרמב"ם⁷¹ ש"המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה"; ולא עוד אלא שמצינו במדרשי חז"ל⁷², שמלך המשיח הוא דוד המלך - "דוד שמייה", ובלשון הידוע⁷³ "איש צמח שמו הוא דוד בעצמו"⁷⁴.

ונמצא, שמזבח זה שבנה אברהם שייך למלכותו של דוד, שהיא היא מלכותו של מלך המשיח, שאז תהיה תכלית השלימות הניל בעבודת השם.

ט. ההוראה מכל זה במעשינו ועבודתינו עתה:

מאחר שמעשה אבות הוא סימן לבנים, מובן, שענינם של כל שלשת המזבחות שבנה אברהם צריך להיות בעבודת כל אחד ואחד מישראל, וגם עתה.

וע"פ מה שנתבאר שהמזבח השלישי הוא כנגד השלימות שתושג בגאולה האמיתית והשלימה עליידי משיח צדקנו, נמצינו למדים, שכל עניני העבודה (כללות ענין המזבח והקרבת בעבודת השם), גם בזמן הגלות, צריכים להיות קשורים בתוכן הענין דמלכות דוד, דוד מלכא משיחא.

היינו שגם העבודה דתורה ומצוות ותשובה צריכה להיות חדורה בההכרה הברורה, לשלימות ענין עבודת השם תהיה רק לעתיד לבוא⁷⁵ (שאז יהיה קיום המצוות "כמצות רצונך"⁷⁶), וכדברי הרמב"ן הידועים⁷⁷ שהמצוות

הצדיקים, ועבודה דמקדש שני, שבא (לאחרי חורבן בית ראשון ו)לתקונו של החורבן - היא עבודת התשובה.

ונמצא, שמזבח הראשון דאברהם - שכנגד העבודה דתורה ומצוות - הוא ה"סימן" למקדש הראשון, עבודת הצדיקים (שנקראים כן על שם עבודתם בקיום התורה ומצוות); ומזבח השני שלו - כנגד עבודת התשובה - הוא ה"סימן" להעבודה דמקדש שני⁷⁸.

אמנם תכלית השלימות היא בית המקדש השלישי - תכלית השלימות בעבודת השם, שאז יקיים היעוד "ענין בעין יראו וגו"⁷⁹, היינו התגלות אלקות בתכלית השלימות⁸⁰, ובמילא גם דביקות בני ישראל בה' תהיה בתכלית השלימות ובביטול מוחלט אליו יתברך. וב"מעשה אבות" הוא המזבח השלישי שבנה אברהם בחברון, שכל ענינו היה רק - "יובן שם מזבח לה'", כנ"ל באורך.

ויש למצוא סמוכין לזה בדברי המדרש⁸¹, שאברהם בנה מזבח בחברון מפני שהוא "מקום שהמליכו בו את דוד ושם כרתו ברית שנאמר⁸² ויבואו כל זקני ישראל אל המלך חברונה ויכרות להם המלך דוד ברית בחברון לפני ה'":

ידוע שמלכותו של דוד המלך (ובפרט כאשר נעשה מלך בפועל על כל ישראל) היא מלכות נצחית⁸³, אשר שלימותה היא מלכותו של המלך המשיח.

71 שם רפ"א.

72 ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד (ובפני משה שם).

73 "סדר הושענות" להושענא רבא (פיט אומץ ישעך).

74 ולהעיר מסנהדרין (צח, סע"ב): עתיד הקב"ה

להעמיד להם דוד אחי כו'. וראה לקוטי שיחות ח"ה ע' 206 ואילך.

75 ראה בארוכה לקוטי שיחות חכ"ב ע' 77 ואילך.

76 ראה תורת חיים ר"פ ויחי. מאמרי אדמו"ר האמצעי

ויקרא ח"ב ע' תרפו. וש"ג. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך.

77 אחרי יח, כה (ע"פ ספרי עקב יא. זי - הובא בפרשי

שם, יח).

65 שאף שחסרו שם ה' דברים (ראה יומא שם), הרי

נאמר (תגי ב, ט) 'גודול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן

הראשון', שקאי על בית שני (ב"ב ג, סע"א ואילך). וראה

בארוכה לקוטי שיחות ח"ט (שם) ענינו ברוחניות.

66 ישעיה נב, ה.

67 ראה תניא פ"ו.

68 מדרש הגדול פרשתנו יג, יח.

69 שמואל"ב ה, ג.

70 כמ"ש הרמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז ואילך. וראה ר"ה

(כה), א. א. זר ח"א קצב, ריש ע"ש. ר"ש. נוסח קידוש לבנה) "דוד

מלך ישראל חי וקיים".

וכפסך דין הרמב"ם⁷¹ ש"המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה"; ולא עוד אלא שמצינו במדרשי חז"ל⁷², שמלך המשיח הוא דוד המלך - "דוד שמיח", ובלשון הידוע⁷³ "איש צמח שמו הוא דוד בעצמו"⁷⁴.

ונמצא, שמזבח זה שבנה אברהם שיך למלכותו של דוד, שהיא היא מלכותו של מלך המשיח, שאז תהיה תכלית השלימות הנ"ל בעבודת השם.

ט. ההוראה מכל זה במעשינו ועבודתינו עתה:

מאחר שמעשה אבות הוא סימן לבנים, מוכן, שענינם של כל שלשת המזבחות שבנה אברהם צריך להיות בעבודת כל אחד ואחד מישראל, וגם עתה.

וע"פ מה שנתבאר שהמזבח השלישי הוא כנגד השלימות שתושג בגאולה האמיתית והשלימה עליידי משיח צדקנו, נמצינו למדים, שכל עניני העבודה (כללות ענין המזבח והקרבנות בעבודת השם), גם בזמן הגלות, צריכים להיות קשורים בתוכן הענין דמלכות דוד, דוד מלכא משיחא.

היינו שגם העבודה דתורה ומצוות ותשובה צריכה להיות חדורה בהכרה הברורה, ששלימות ענין עבודת השם תהיה רק לעתיד לבוא⁷⁵ (שאו יהיה קיום המצוות "כמצוות רצונך"⁷⁶), וכדברי הרמב"ן הידועים⁷⁷ שהמצוות

הצדיקים, ועבודה דמקדש שני, שבא (לאחרי חורבן בית ראשון) לתקונו של החורבן - היא עבודת התשובה.

ונמצא, שמזבח הראשון דאברהם - שכנגד העבודה דתורה ומצוות - הוא ה"סימן" למקדש הראשון, עבודת הצדיקים (שנקראים כן על שם עבודתם בקיום התורה ומצוות); ומזבח השני שלו - כנגד עבודת התשובה - הוא ה"סימן" להעבודה דמקדש שני⁷⁸.

אמנם תכלית השלימות היא בית המקדש השלישי - תכלית השלימות בעבודת השם, שאז יקויים היעוד "עין בעין יראו וגו"⁷⁹, היינו התגלות אלקות בתכלית השלימות⁸⁰, ובמילא גם דביקות בני ישראל בה' תהיה בתכלית השלימות ובביטול מוחלט אליו יתברך. וב"מעשה אבות" הוא המזבח השלישי שבנה אברהם בחברון, שכל ענינו היה רק - "יובן שם מזבח לה'", כנ"ל באורך.

ויש למצוא סמוכין לזה בדברי המדרש⁸¹ שאברהם בנה מזבח בחברון מפני שהוא "מקום שהמליכו בו את דוד ושם כרתו ברית שנאמר⁸² ויבואו כל זקני ישראל אל המלך חברונה ויכרות להם המלך דוד ברית בחברון לפני ה'":

ידוע שמלכותו של דוד המלך (ובפרט כאשר נעשה מלך בפועל על כל ישראל) היא מלכות נצחית⁸³, אשר שלימותה היא מלכותו של המלך המשיח.

(71) שם רפ"א.

(72) ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד (ובפני משה שם).

(73) "סדר הושענא" להושענא רבא (פי"ט אומץ ישעך).

(74) ולהעיר מסנהדרין (צו, סע"ב): עתיד הקב"ה

להעמיד להם דוד אחד כו'. וראה לקוטי שיחות חל"ה ע' 206 ואילך.

(75) ראה בארוכה לקוטי שיחות חכ"ב ע' 77 ואילך.

(76) ראה תורת חיים ר"פ ויחי. מאמרי אדמו"ר האמצעי

ויקרא ח"ב ע' תרפו. וש"נ. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך.

(77) אחרי יח, כה (ע"פ ספרי עקב יא, יז - הובא בפרשי

שם, יח).

(65) שאף שחסרו שם ה' דברים (ראה יומא שם), הרי נאמר (תני ג. ב. ט) 'גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון', שקאי על בית שני (כ"ב ג. סע"א ואילך). וראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ט (שם) ענינו ברוחניות.

(66) ישעיה נב, ה.

(67) ראה תניא פל"ו.

(68) מדרש הגדול פרשתנו יג, יח.

(69) שמואל"ב ה, ג.

(70) כמ"ש הרמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז ואילך. וראה ר"ה

(כה, א. א. זהר ח"א קצב, ויש ע"ב. נוסח קידוש לבנה) "דוד

מלך ישראל חי וקיים".

לקוטי שיחות

90

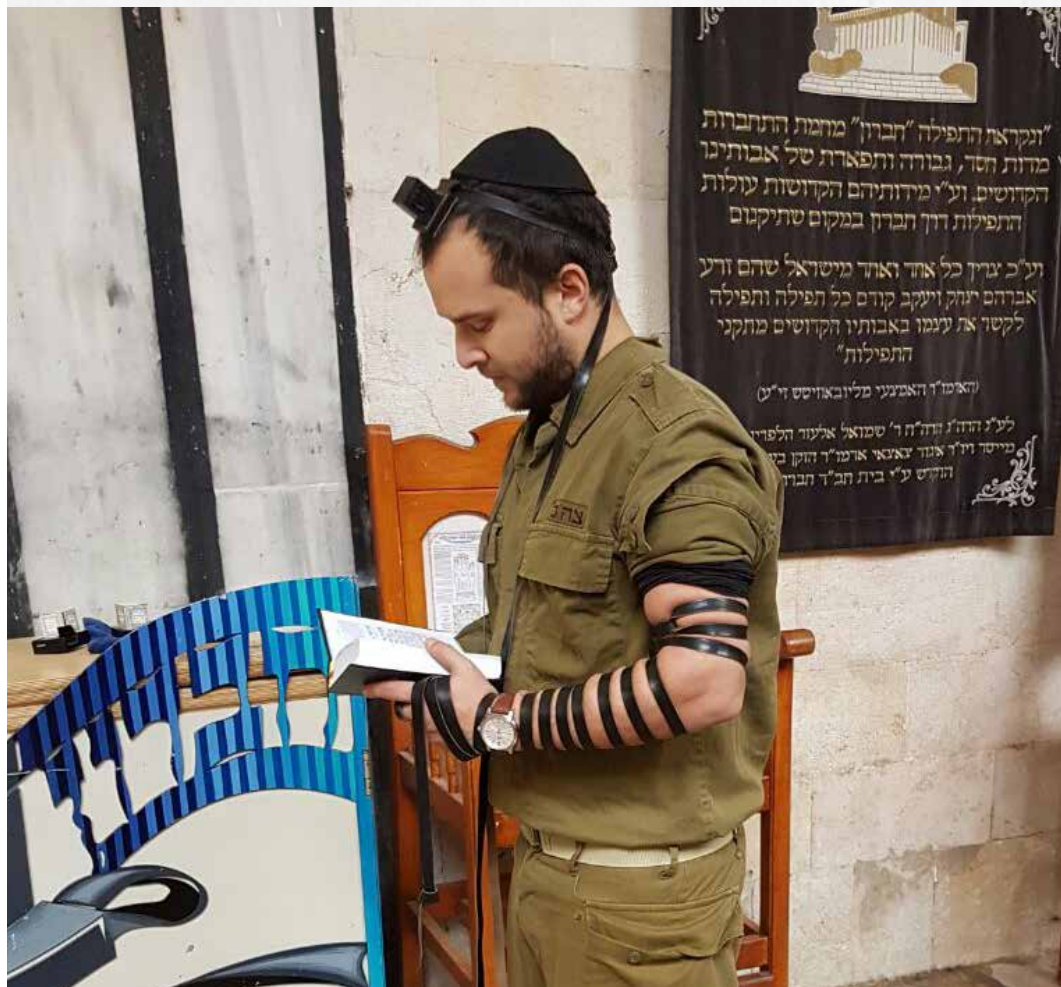
יהיה לכולם . . ודוד עבדי נשיא להם לעולם⁷⁸,
ובמהרה בימינו ממש.

(משיחת ז' מרחשון תשמ"ו
- לקוטי שיחות חלק ג, לך לך א)

שאנו מקיימים בזמן הזה (בחור"ל) הן רק
"ציונים", "כי עיקר כל המצות ליושבים בארץ
ה'" -

שזה גופא מעורר עוד יותר התשוקה
והגעגועים לגאולה האמיתית והשלימה, ועי"ז
מקרבים וממהירים את הזמן שבו רואים במוחש,
בפועל ובגלוי, את קיומה של הכריתת ברית
דכל בני ישראל עם דוד המלך, דוד מלכא
משיחא - "ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד

(78 יחזקאל לו, כד"כב).

סיכום

ויאהל אברם ויבוא וישב באלוני ממרא אשר בחברון ויבן שם מזבח לה'.

צריך ביאור: מדוע אין רש"י מפרש את טעם בנייתו של מזבח זה, כשם שפירש את טעם בניית שני המזבחות הקודמים המובאים בפרשתנו ("על בשורת הזרע ועל בשורת ארץ ישראל", "נתנבא שעתידין בניו להיכשל שם על עוון עכן, והתפלל שם עליהם")?

והביאור בזה:

אמרו חז"ל "מעשה אבות סימן לבנים". ובענייננו - המזבחות שבנה אברהם היו הכנה ונתינת כוח להקרבת הקרבנות על המזבח בבית-המקדש.

מצינו שהמזבח משפיע על העולם בשלוש דרכים: (א) "מזין" - המזבח גורם להשפעת מזון לעולם; (ב) "מזיח ומכפר" - המזבח מסיר מעל בני-ישראל גזרות רעות ועוונות; (ג) "מחבב" - המזבח מגביר את חביבותם של ישראל בעיני הקב"ה.

חלוקה זו לשלושה משתקפת בפרטים רבים הקשורים במזבח ובעבודת הקרבנות:

שלושה סוגי קרבנות: (א) שלמים - נאכלים לבעלים, כנגד "מזין"; (ב) חטאת ואשם - באים לכפרה, כנגד "מזיח ומכפר"; (ג) עולה - באה לכבודו של הקב"ה בלבד, כנגד "מחבב".

שלוש פעולות בכל קרבן: (א) אכילה ע"י הכהנים והבעלים - כנגד "מזין"; (ב) זריקת הדם, שהיא המכפרת - כנגד "מזיח ומכפר"; (ג) הקטרה באש שירדה מן השמים, והמבטאת את גילוי השכינה לישראל - כנגד "מחבב".

שלוש דרגות בעבודת ה': (א) תורה ומצוות - מזון הנפש, כנגד "מזין"; (ב) תשובה - כנגד "מזיח ומכפר"; (ג) מסירות-נפש - כנגד "מחבב".

שלושה בתי-מקדשות: (א) מקדש ראשון - עבודת הצדיקים, כנגד "מזין"; (ב) מקדש שני - עבודת התשובה, כנגד "מזיח ומכפר"; (ג) מקדש שלישי - תכלית הדבקות בבורא, כנגד "מחבב".

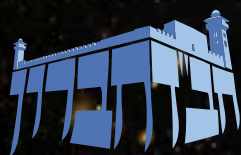
ובמקביל לכך הם שלושת המזבחות שבנה אברהם: (א) המזבח הראשון - "על בשורת הזרע ועל בשורת ארץ ישראל" (סיפוק צרכי האדם), כנגד "מזין"; (ב) המזבח השני - לשם כפרה על עוון עכן, כנגד "מזיח ומכפר"; (ג) המזבח השלישי - לכבודו של הקב"ה בלבד, כנגד "מחבב".

ולכן לא פירש רש"י את טעם בניית המזבח השלישי, שכן במזבח זה לא היתה כוונה נוספת מלבד עצם בניית מזבח לכבודו של הקב"ה.
זוהי גם הסיבה לבניית המזבח בעיר **חברון** דוקא (כהדגשת הכתוב "ויבן שם מזבח") - לשון **חיבור**, כי מטרת בנייתו היתה כדי לחבר בין בניישראל לקב"ה.

כתיבה: הרב אסי שפיגל
עריכה: הרב דני כהן
עיצוב: מ.פלדמן צינור
הפקה: יש שחר - שיראל שלמה בלייכר